

คำศัพท์ทางบัญชี

รวบรวมขึ้นตามคำศัพท์ที่มีใช้อยู่ในบทความต่าง ๆ ของหนังสือเล่มนี้ เพื่อให้เกิดการเข้าใจคำศัพท์ที่ใช้ และเพื่อให้สามารถนำไปค้นคว้าในตำราเล่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั้งในภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ จัดเรียงตามลำดับ ก-ข.

กระแสเงินสด Cash flow หมายถึง กระแสเงินสดที่ไหลเข้ามาในธุรกิจหรือกระแสเงินสดที่ไหลออกจากธุรกิจ

การจัดการแหล่งเงินทุน Trading on the equity การใช้เงินที่ยืมมาโดยจ่ายอัตราดอกเบี้ยจำนวนคงที่และ/หรือ การจ่ายเงินปันผลหุ้นบุริมสิทธิ์ โดยหวังว่าอัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้นสามัญจะดีขึ้น นั่นคือผู้ถือหุ้นสามัญได้รับผลประโยชน์เพิ่มขึ้นจากการจัดหาแหล่งเงินทุนจากแหล่งอื่น

การบริหารงานโดยข้อยกเว้น Management by exception การบริหารงานที่ให้ความสนใจในผลงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังไว้

การประมวลข้อมูล Scorekeeping งานด้านการสะสมข้อมูลของนักบัญชีเพื่อให้บุคคลทั้งภายในและภายนอกกิจการสามารถประเมินผลการดำเนินงานของกิจการ

การวางแผน Planning การกำหนดเป้าหมายและวิธีการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

การแบ่งแยกหุ้น Stock split การออกหุ้นเพิ่มเติมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มจำนวนหุ้นที่ออกจำหน่ายในตลาดเพื่อลดราคาตลาดของหุ้นลง

เกณฑ์จำนวนค้าง Accrual basis เป็นขบวนการของการเปรียบเทียบรายได้และค่าใช้จ่ายในทางบัญชี ซึ่งรายได้รับรู้เมื่อมีการส่งมอบหรือให้บริการ และค่าใช้จ่ายบันทึกขึ้นบัญชี เมื่อได้มีการจ่ายหรือเมื่อได้ใช้บริการนั้นเพื่อก่อให้เกิดรายได้

กองทุน Fund เงินสดที่กั้นไว้เพื่อวัตถุประสงค์หนึ่งตามที่ระบุไว้

กำไรต่อหุ้น Earning per share กำไรสุทธิหารด้วยจำนวนของหุ้นสามัญที่ออกจำหน่ายอย่างไรก็ตาม กรณีที่มีหุ้นบุริมสิทธิ์ เงินปันผลของหุ้นบุริมสิทธิ์จะต้องนำมาหักจากกำไรจึงจะเหลือกำไรที่เป็นของหุ้นสามัญ

กำไรสะสม Retained earnings, Retained income ส่วนของผู้ถือหุ้นที่เพิ่มขึ้นจากกำไรจากการดำเนินงาน

กำไรส่วนเกิน Contribution margin ส่วนเกินของราคาขายที่สูงกว่าค่าใช้จ่ายผันแปรทั้งหมด

กำไรส่วนเกินนี้อาจแสดงในรูปต่อหน่วย อัตราส่วน หรือยอดรวมทั้งหมด
กำลังการผลิตสูงสุด Ideal capacity จำนวนหน่วยสูงสุดที่เครื่องจักรจะสามารถผลิตได้ภายใต้
 สภาวะการทำงานที่กำหนดให้โดยไม่มีการเผื่อการสูญเสีย หรือการหยุดของเครื่องจักร
ข้อมูลที่มีความหมาย Relevant data ข้อมูลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตซึ่งแตกต่างกันระหว่างทางเลือก
เข้าก่อน-ออกก่อน First in, first out วิธีการบัญชีสินค้าคงเหลือที่ถือว่าสินค้าที่ซื้อมาก่อนจะ
 ถูกขาย (ใช้) ไปก่อน สินค้าที่ซื้อทีหลังสมมติว่ายังอยู่ในมือ
เข้าหลัง-ออกก่อน Last in, first out วิธีการบัญชีสินค้าคงเหลือที่ถือว่าสินค้าที่ซื้อมาหลังสุด
 คือสินค้าที่ขาย (ใช้) ไปก่อน สินค้าที่คงเหลือในมือคือสินค้าที่ซื้อมาก่อน
ค่าแรงงานทางตรง Direct labor ค่าแรงงานทุกชนิดที่สามารถระบุหรือมีความสัมพันธ์และคิด
 เข้ากับหน่วยผลิตได้ง่าย
ค่าแรงงานเวลาว่างเปล่า Idle time เป็นค่าแรงงานทางอ้อมที่จ่ายในชั่วโมงที่ไม่มีผลผลิตอันเนื่อง
 จากอยู่นอกเหนือการควบคุมของพนักงาน
ค่าความนิยม Goodwill ราคารวมของทรัพย์สินในส่วนที่สูงกว่าค่าของทรัพย์สินที่ซื้อ
ค่าล่วงเวลา Overtime premium เป็นค่าแรงที่เข้าข่ายแรงงานทางอ้อม คือ ค่าจ้างพิเศษที่จ่าย
 ให้แก่พนักงานที่ทำงานล่วงเวลา
ค่าใช้จ่าย expenses ต้นทุนที่ใช้หมดแล้วที่นำมาหักจากรายได้ในงวดหนึ่ง
ค่าเสื่อมราคา Depreciation การกระจายราคาทุนของทรัพย์สินถาวรไปยังงวดเวลาของการใช้
 ทรัพย์สิน
เครดิต Credit รายการที่อยู่ทางขวาของบัญชี
งบประมาณ Budget แผนการทำงานที่แสดงในรูปของตัวเลข
งบประมาณการลงทุน Capital budgeting การวางแผนงานระยะยาวเกี่ยวกับการจ่ายลงทุน
 และการจัดหาเงิน
งบประมาณตามแผนงาน Master budget งบประมาณที่แสดงแผนงานทั้งหมดของกิจการ
งบประมาณยืดหยุ่น Flexible budget งบประมาณที่จัดทำสำหรับช่วงกิจกรรมหนึ่งมากกว่า ณ
 กิจกรรมจุดหนึ่ง
งบประมาณเงินสด Cash budget ตารางแสดงการคาดการณ์ของเงินสดที่จะได้รับเข้ามาและ
 เงินสดที่จะจ่ายออกไป
งบประมาณคงที่ Static budget งบประมาณที่จัดทำขึ้นสำหรับกิจกรรม ณ จุดหนึ่ง และไม่
 สามารถที่จะปรับให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในกิจกรรมที่เกิดขึ้นได้ทันทันที

- งบประมาณต่อเนื่อง Continuous budget** เป็นงบประมาณที่เพิ่มตัวเลขงบประมาณเดือนต่อเดือนล่วงหน้าเมื่อสิ้นสุดแต่ละเดือน
- งบการเงินรวม Consolidated financial statements** การรวบรวมรายงานแสดงฐานะการเงินและรายงานกำไรของบริษัทแม่และบริษัทในเครือทั้งหลายเข้าไว้เป็นรายงานฉบับเดียวโดยเสมือนหนึ่งว่าเป็นกิจการเดียวกัน
- งบดุล Balance sheet** งบแสดงฐานะการเงินของกิจการ ณ วันใดวันหนึ่ง
- งบเงินทุน Fund statements** งบแสดงแหล่งที่ได้มาและใช้ไปของเงินทุนหมุนเวียน
- งบกำไรขาดทุน Income statement** งบที่ประเมินผลการดำเนินงานของกิจการโดยการเปรียบเทียบความสำเร็จ (รายได้) และความพยายาม (ค่าใช้จ่าย)
- งานด้านการแนะให้เห็นจุดที่ควรสนใจ Attention directing** งานของนักบัญชีในด้านซึ่งข้อมูลทางบัญชีชี้ให้เห็นงานที่เป็นปัญหาของกิจการซึ่งอาจชี้ให้เห็นจุดบกพร่อง หรือความไม่มีประสิทธิภาพของการดำเนินงานในด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ
- งานด้านเสนอข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ Problem solving** งานของนักบัญชีในด้านการเสนอข้อมูลเพื่อเลือกกระหว่างทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ในการดำเนินงานตามโครงการ
- เงินทุนจากการดำเนินงาน fund provided by operations** ส่วนเกินของรายได้ที่สูงกว่าค่าใช้จ่ายที่จะต้องจ่ายจากเงินทุนหมุนเวียนออกไป
- เงินทุนหมุนเวียนสุทธิ Net working capital** ส่วนเกินของทรัพย์สินหมุนเวียนที่มากกว่าหนี้สินหมุนเวียน
- เดบิต Debit** รายการที่อยู่ทางด้านซ้ายของบัญชี
- ต้นทุนการผลิตทางอ้อม ดู** ใส่หุ่ยการผลิต
- ต้นทุนทางตรง Direct costing** วิธีการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์โดยถือว่าใส่หุ่ยการผลิตคงที่เป็นค่าใช้จ่ายทันทีในงวดที่เกิดขึ้น โดยไม่คำนวณเข้าไปต้นทุนผลิตภัณฑ์ อาจเรียกการบัญชีต้นทุนผันแปร หรือการบัญชีต้นทุนส่วนเกิน
- ต้นทุนมาตรฐาน Standard cost** ต้นทุนที่กะประมาณไว้ล่วงหน้าทีควรจะทำได้มักแสดงในรูปต้นทุนต่อหน่วย
- ต้นทุนคิดข้างาน Absorption costing** (สมาคมนักบัญชีแห่งประเทศไทยได้บัญญัติศัพท์นี้ว่าการบัญชีต้นทุนรวม) เป็นการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์โดยนำใส่หุ่ยการผลิตคงที่คิดเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนผลิตภัณฑ์ ตรงข้ามกับการบัญชีต้นทุนทางตรง
- ต้นทุนที่ควบคุมได้ Controllable cost** ต้นทุนซึ่ง ณ ระดับการบริหารงานหนึ่งสามารถควบคุม

ได้ อาจเป็นในระยะสั้นหรือระยะยาวก็ได้

ต้นทุนผันแปร Variable cost ต้นทุนที่ต่อหน่วยคงที่ แต่ยอดรวมจะผันแปรในอัตราส่วนโดยตรงกับการผันแปรในระดับกิจกรรม

ต้นทุนจม Sunk cost ต้นทุนซึ่งได้เกิดขึ้นแล้ว และไม่มี ความหมายต่อการตัดสินใจ (เรียกต้นทุนในอดีต)

ต้นทุนคงที่ Fixed cost ต้นทุนซึ่งในงวดระยะเวลาหนึ่ง หรือช่วงที่มีความหมายหนึ่ง โดยยอดรวมจะไม่ผันแปรไปตามระดับกิจกรรม แต่ต่อหน่วยจะเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและลดลงเมื่อระดับกิจกรรมเพิ่มขึ้น

ต้นทุนผลิตภัณฑ์ร่วม Join product cost ต้นทุนของผลิตภัณฑ์ 2 ชนิดหรือมากกว่าที่ผ่านขบวนการผลิตเดียวกัน แต่ไม่สามารถแยกผลิตภัณฑ์จนกว่าจะถึงขั้นการผลิตหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าจุดแยกการผลิต

ต้นทุนเสียโอกาส Opportunity cost รายได้สูงสุดจากทางเลือกซึ่งอาจจะได้รับ ถ้ากำลังการผลิตหรือสินค้า หรือบริการที่มีอยู่ได้ถูกนำไปใช้ในทางเลือกที่มีอยู่

ต้นทุนร่วม Joint cost ต้นทุนที่เกิดขึ้นร่วมกันในทุกแผนกในหน่วยงานและไม่สามารถปันส่วนให้แผนกได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้จะอาศัยหลักการหนึ่งในการปันส่วน

ต้นทุนส่วนเพิ่ม Incremental cost, differential cost ผลต่างของต้นทุนรวมของทางเลือกของโครงการ

สินทรัพย์ Assets ทรัพยากรในทางเศรษฐกิจที่คาดหวังว่าจะให้ประโยชน์แก่กิจกรรมในอนาคต

สินทรัพย์หมุนเวียน Current assets เงินสดบวกทรัพย์สินทั้งหลายที่คาดว่าจะแปลงสภาพเป็นเงินสด หรือขาย หรือใช้ไป ภายในรอบระยะเวลาการดำเนินงานปกติของกิจการ

ปัจจัยเชิงคุณภาพ Qualitative factor ปัจจัยซึ่งมีความสำคัญต่อการตัดสินใจแต่ไม่สามารถแสดงในรูปเงินตราได้อย่างชัดเจน

ผลต่าง ผลแตกต่าง Variance ส่วนของผลงานที่เกิดขึ้นจริงที่ผันแปรจากงบประมาณ

ผลต่างเนื่องจากประสิทธิภาพ Efficiency variance ผลต่างของปริมาณคูณด้วยราคามาตรฐาน

ผลต่างเนื่องจากการตลาด Marketing variance กำไรส่วนเกินต่อหน่วยตามงบประมาณคูณด้วยผลต่างของหน่วยงานตามแผนงานและหน่วยขายที่เกิดขึ้นจริง

ผลต่างเนื่องจากราคา Price variance ผลต่างระหว่างราคาที่จ่ายซื้อจริงกับราคาตามมาตรฐานคูณด้วยปริมาณการซื้อ (ใช้) จริง เมื่อใช้กับวัตถุดิบมักใช้ผลต่างเนื่องจากราคา เมื่อนำไปใช้กับค่าแรงมักนิยมใช้ ผลต่างเนื่องจากราคา

ผู้อำนวยการบัญชี Controller หัวหน้าฝ่ายบัญชี

ภาษีเงินได้รอจ่าย Deferred income tax รายการทางด้านเครดิตในงบดุลที่แสดงถึงส่วนเพิ่มของภาษีซึ่งบริษัทจะต้องจ่าย อันเนื่องมาจากความแตกต่างของจำนวนค่าใช้จ่าย (โดยเฉพาะค่าเสื่อมราคา) ในการรายงานเพื่อวัตถุประสงค์ทางด้านภาษีและรายงานเพื่อเสนอต่อผู้ถือหุ้น

ราคาตามบัญชี Book value ราคาของทรัพย์สินที่ปรากฏในบันทึกทางการเงินของบริษัท

ราคาตามมูลค่า par value มูลค่าของหุ้นที่พิมพ์อยู่บนใบหุ้น

รายงานผลงาน Performance report การเปรียบเทียบผลงานที่เกิดขึ้นจริงกับงบประมาณ

วัตถุดิบทางตรง Direct material วัตถุดิบทุกชนิดที่เป็นส่วนสำคัญของสินค้าสำเร็จรูปและสามารถคิดเข้ากับหน่วยผลิตได้โดยง่าย

วิธีระยะเวลาคืน Payback method วิธีการคำนวณการจ่ายลงทุนโดยพิจารณาจากเวลาที่จะต้องใช้ในการให้ได้เงินลงทุนกลับคืนมา

วิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ Net present value method วิธีการคำนวณโครงการลงทุนโดยคำนวณเงินสดที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตมาเป็นเงินสด ณ เวลาศูนย์ โดยคิดลดในอัตราผลตอบแทนที่ต้องการ

วิธีส่วนเกิน Contribution approach เป็นวิธีการจัดทำงบกำไรขาดทุนที่แยกต้นทุนผันแปรจากต้นทุนคงที่ เพื่อเน้นความสำคัญของพฤติกรรมของต้นทุนในการวางแผนงานและการควบคุมการทำงาน

วิธีส่วนเพิ่ม Incremental approach วิธีการในการคำนวณทางเลือกของโครงการโดยการคำนวณจากตัวเลขที่แตกต่างกันระหว่างทางเลือก

สายงานสั่งการ Line authority สายงานที่มีอำนาจในการสั่งการให้ปฏิบัติงาน

สายงานให้คำแนะนำ Staff authority สายงานที่มีหน้าที่ให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานอื่น ๆ ภายในองค์การ

ส่วนของผู้ถือหุ้น Stockholders' equity ส่วนเกินของทรัพย์สินที่สูงกว่าหนี้สิน

ส่วนเกินทุน Capital surplus ส่วนเกินของเงินที่ได้รับสูงกว่าราคาตามมูลค่าของหุ้นที่นำออกจำหน่าย

โสหุ้ยการผลิต Factory overhead ต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตทั้งหมด ยกเว้นวัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง

สำรอง Reserve ต่างจากคำว่า กองทุน fund สำรองมีใน 3 ความหมาย คือ

(1) ในความหมายของการจำกัดการจ่ายเงินปันผลจากกำไรโดยการโอนกำไรสะสม

ไปสู่บัญชีกำไรสะสมจัดสรร

- (2) ในความหมายของการลดยอดทรัพย์สินนิยมใช้คำว่าค่าเผื่อหนี้สูญ หรือค่าเสื่อมสะสมแทนคำว่าสำรอง
- (3) ในความหมายของหนี้สินที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนนิยมใช้หนี้สินกะประมาณแทนคำว่าสำรอง

หลักการระมัดระวัง Conservatism การเลือกมาตรการในการคำนวณที่จะให้ตัวเลขที่ต่ำไว้ก่อน
หลักการเปรียบเทียบ Matching การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความพยายาม (ค่าใช้จ่าย) และความสำเร็จ (รายได้)

หลักการเกิดขึ้นของรายได้ realization ข้อสมมติทางบัญชีในการบันทึกรายได้ว่า

- 1) จะต้องมีการส่งมอบสินค้าหรือบริการ และ
- 2) เกิดรายการแลกเปลี่ยนทรัพยากร ซึ่งต้องมีรายการทางด้านการตลาดเกิดขึ้น

หลักความเป็นหน่วยงาน Entity การบันทึกทางบัญชีที่ถือหลักความเป็นหน่วยงานหนึ่งแยกต่างหากจากเจ้าของกิจการ

หลักความดำรงอยู่ของกิจการ Going concern ข้อสมมติทางบัญชีว่ากิจการจะดำเนินงานตลอดไปอย่างต่อเนื่อง

หลักฐานที่เชื่อถือได้ Objectivity หลักการในการบันทึกบัญชีจะต้องมีความแม่นยำ ซึ่งจะต้องมีหลักฐานสนับสนุนและสามารถพิสูจน์ได้ด้วย

หนี้สิน Liabilities ความผูกพันในการจ่ายชำระหนี้แก่บุคคลภายนอก

หนี้สินหมุนเวียน Current liabilities หนี้สินที่ธุรกิจผูกพันที่จะต้องจ่ายชำระภายในรอบระยะเวลาการดำเนินงานปกติของกิจการ

หุ้นกู้ Debenture สิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินที่ไม่มีภาระผูกพัน

หุ้นกู้ชั้นรอง Subordinated debenture หุ้นกู้ที่มีสิทธิเรียกร้องชำระรองลงไปจากเจ้าหนี้อื่น ๆ

หุ้นบุริมสิทธิ Preferred stock หุ้นกู้ที่มีสิทธิในเงินปันผลเหนือหุ้นทุนชนิดอื่นหรือการจ่ายคืนทรัพย์สินเมื่อเลิกกิจการ

หุ้นสามัญรับคืนมา Treasury stock หุ้นที่ออกจำหน่ายและบริษัทซื้อกลับคืนมา

อัตราการหมุนเวียนของทรัพย์สิน Asset turnover อัตราส่วนของยอดขายต่อทรัพย์สินทั้งสิ้นที่มีอยู่

อัตราส่วนผสมของการขาย Sales mix อัตราส่วนผสมของการขายผลิตภัณฑ์หลายชนิดที่ประกอบขึ้นเป็นยอดขายรวมของทั้งกิจการ

พิมพ์ที่ ห.จ.ก. แสงจันทร์การพิมพ์ 188/4-5 ซอยแสงจันทร์ ถนนเจริญกรุง เขตสาทร กรุงเทพมหานคร 10120
โทร. 2114058 นายพรเทพ เมฆานุกรบุตร ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. 2540
วันสิ้นสุดสัญญา 24 ธันวาคม 2540